

GEBZE TEKNİK ÜNİVERSİTESİ ELEKTRONİK MÜHENDİSLİĞİ

ELM235

LOJİK DEVRE TASARIM LABORATUVARI

LAB 1 Deney Raporu

Lojik Devreler ve Tasarım Laboratuvarı Dersine Hazırlık

Hazırlayanlar

1) 210102002053 – Şule Nur Demirdaş

2) 210102002132 – Aysu Aktürk

1. Giriş

Bu rapor Boole cebri denklemleri ile doğruluk tablosu ve lojik devre diyagramları arasındaki ilişkiyi gözlemlemek ve dönüşümleri gerçekleştirmek, basit lojik kapıları ile devre tasarlamak ve donanım tanımlama dili (DTD) simülasyonuyla çalışmasını doğrulamak, Boole cebri kullanarak lojik sadeleştirme gerçekleştirmek ve sadeleştirilmiş lojik devrenin çalışmasını DTD fonksiyonel simülasyonla doğrulamak, zamanlama diyagramı kullanmayı ve yorumlamayı öğrenmek gibi konular icermektedir.

2. Problemler

2.1. Problem 1 – Boole Cebri Kullanarak Lojik Devre Tasarımı

2.1.1. Teorik Araştırma

2.1.1.1. Boolean Cebri Nedir?

Boole cebiri değişkenlerin değerinin doğru ve yanlış olabildiği bir <u>cebir</u> alt koludur. *Doğru* ve *yanlış* değerleri genelde sırasıyla 1 ve 0 olarak ifade edilir. Değişken değerlerinin sayı, işlemlerin ise toplama ve çarpma olduğu temel cebrin aksine Boole cebrinde $\land$ işareti ile ifade edilen "ve", V işareti ile ifade edilen "veya", ¬ ile ifade edilen "değil" işlemleri bulunur. Boole cebri ismini George Boole'den alır. Sayısal devrelerin analiz ve tasarımı boole cebrini temel alır. Bu sistemde yer alan "1" ve "0", sırasıyla açık (İngilizcesi: ON) ve kapalı (İngilizcesi: OFF) devrelerle eş anlamlıdır. Sayısal devreleri uygulamasında, ikili değişkenler üzerinde tanımlanan sayısal operasyonları gösterir.

2.1.1.Doğruluk Tablosu Nedir? Nasıl Oluşturulur?

Doğruluk tablosu, mantıkta, özellikle Boole cebiri ve Boole fonksiyonları ile ilişkili olarak, fonksiyon değişkenlerinin bütün kombinasyonları için mantıksal ifadenin değerini hesaplamakta kullanılan bir matematiksel tablodur. Önermeler 0 veya 1 olmak üzere iki farklı değer alabilir. N adet önerme 2ⁿ adet olasılık oluşturur. Her satır önermenin farklı bir olasılığını ifade eder.

2.1.2. Deneyin Yapılışı

Doğruluk Tablosu

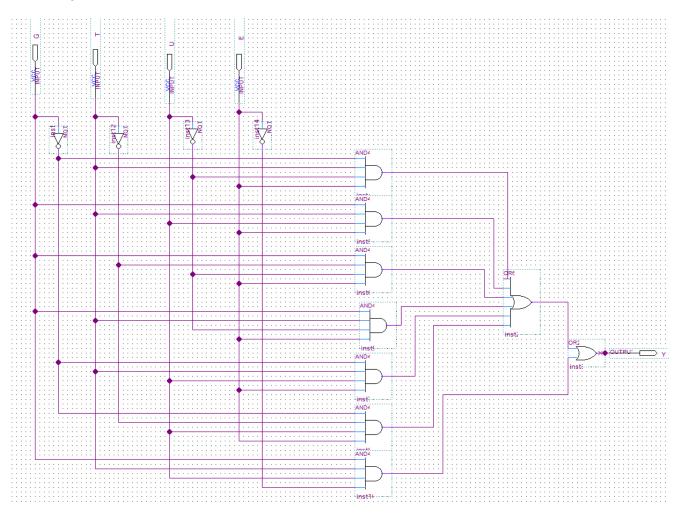
Denklem 1: Y = G'TU'E + GTUE + GT'U'E + GTU'E + G'TUE + G'T'UE + GTUE'

Tablo 1: Denklem 1 doğruluk tablosu

G	Т	U	E	Y
0	0	0	0	0
0	0	0	1	0
0	0	1	0	0
0	0	1	1	1
0	1	0	0	0
0	1	0	1	1
0	1	1	0	0
0	1	1	1	1
1	0	0	0	0
1	0	0	1	1
1	0	1	0	0
1	0	1	1	0
1	1	0	0	0
1	1	0	1	1
1	1	1	0	1
1	1	1	1	1

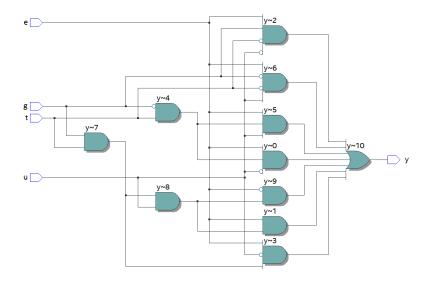
Tablo 1 'de G, T, U, E sütunları G ,T, U, E değişkenlerinin alabileceği tüm olasılıkları içermektedir. Y sütunu ise bu olasılıkların Y denklemi için karşılık geldiği sonuçları ifade etmektedir.

a. Devre Şeması

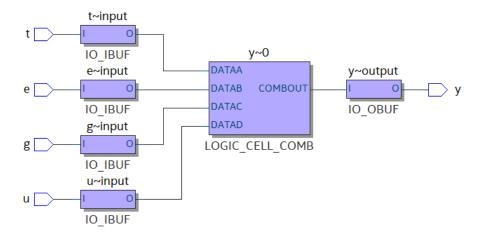
Şema 1: Denklem 1 devre şeması

b. Devrenin RTL Şeması

Şema 2: 1. Fonksiyonun RTL Şeması

c. Eşleştirme Sonrası Devre Şeması

Şema 3: Denklem 1 in eşleştirme sonrası devre şeması

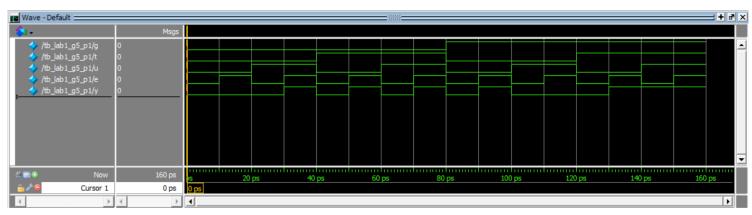
d. Analiz ve Sentez Özeti

Flow Summary	
< <filter>></filter>	
Flow Status	Successful - Sun Apr 30 00:35:49 2023
Quartus Prime Version	20.1.1 Build 720 11/11/2020 SJ Lite Edition
Revision Name	lab1_g5_p1
Top-level Entity Name	lab1_g5_p1
Family	MAX 10
Device	10M08DAF484C8G
Timing Models	Final
Total logic elements	1
Total registers	0
Total pins	5
Total virtual pins	0
Total memory bits	0
Embedded Multiplier 9-bit elements	0
Total PLLs	0
UFM blocks	0
ADC blocks	0

e. Analiz ve Sentez Kaynak Kullanım Özeti

Ana	lysis & Synthesis Resource Usage Summary	
Q <	<filter>></filter>	
	Resource	Usage
1	Estimated Total logic elements	1
2		
3	Total combinational functions	1
4	▼ Logic element usage by number of LUT inputs	
1	4 input functions	1
2	3 input functions	0
3	<=2 input functions	0
5		
6	✓ Logic elements by mode	
1	normal mode	1
2	arithmetic mode	0
7		
8	▼ Total registers	0
1	Dedicated logic registers	0
2	I/O registers	0
9		
10	I/O pins	5
11		
12	Embedded Multiplier 9-bit elements	0
13		
14	Maximum fan-out node	y~0
15	Maximum fan-out	1
16	Total fan-out	10
17	Average fan-out	0.91

f. Simülasyon

2.2. Problem 2 – Boole Cebri Teoremlerini Kullanarak Lojik Devre Sadeleştirme

2.2.1. Teorik Araştırma

2.2.1.1. Boolean Cebir Kuralları

Tablo 2: Boole cebri kuralları

	Kural Adı	Eşitlik
Kural 1	Ve	$B \cdot 1 = B, \qquad B \cdot 0 = 0$
Kural 2	Veya	$B + 1 = 1, \qquad B + 0 = B$
Kural 3	Özdeşlik	$B \cdot B = B, \qquad B + B = B$
Kural 4	Çift Tersleme	(B')' = B
Kural 5	Tamamlayıcı	$B \cdot B' = 0, \qquad B + B' = 1$
Kural 6	Değişme	$B \cdot C = C \cdot B, \qquad B + C = C + B$
Kural 7	Birleşme	(B . C) . D = B . (C . D), (B + C) + D = B + (C + D)
Kural 8	Dağılma	$B \cdot (C + D) = (B \cdot C) + (B \cdot D)$
Kural 9	Yutma Kuralı	$B \cdot (B + C) = B, \qquad B + (B \cdot C) = B$
Kural 10	Birleştirme	$(B \cdot C) + (B \cdot C') = B, (B + C) \cdot (B + C') = B$
Kural 11	Konsensüs	(B . C) + (B'.D) + (C . D) = B.C + B'.D
Kural 12	De Morgan Kuralı	$(B_0 . B_1 . B_2)' = B_0' + B_1' + B_2'$

2.2.1.2. Boole Cebri ile Denklem 1 Sadeleştirme

sonucuna ulaşılır.

2.2.2. Deneyin Yapılışı

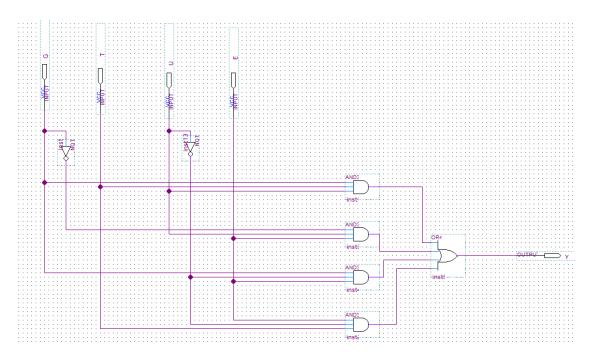
Doğruluk Tablosu

Tablo 2: Sadeleştirilmiş Denklem 1 doğruluk tablosu

G	Т	U	E	Υ
0	0	0	0	0
0	0	0	1	0
0	0	1	0	0
0	0	1	1	1
0	1	0	0	0
0	1	0	1	1
0	1	1	0	0
0	1	1	1	1
1	0	0	0	0
1	0	0	1	1
1	0	1	0	0
1	0	1	1	0
1	1	0	0	0
1	1	0	1	1
1	1	1	0	1
1	1	1	1	1

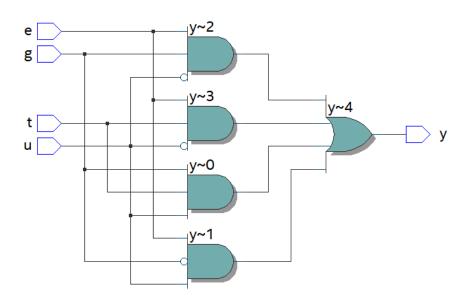
Tablo 1 ve Tablo 2'nin eşit olduğunu görüyoruz yani sadeleştirerek elde ettiğimiz boole denklemi doğru sadeleştirilmiştir.

a. Devre Şeması

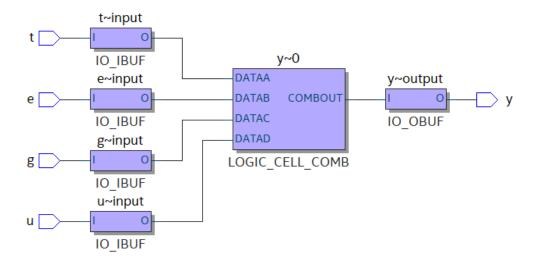
Şema 4: Sadeleştirilmiş devre şeması

b. Devrenin RTL Şeması

Şema 5: Sadeleştirilmiş denklem devre şeması

c. Eşleştirme Sonrası Devre Şeması

Şema 6: Sadeleştirilmiş denklem eşleştirme sonrası devre şeması

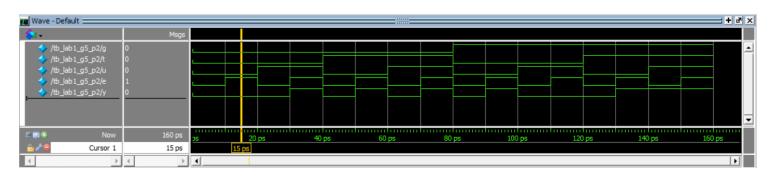
d. Analiz ve Sentez Özeti

Flow Summary	
< <filter>></filter>	
Flow Status	Successful - Sun Apr 30 22:15:02 2023
Quartus Prime Version	20.1.1 Build 720 11/11/2020 SJ Lite Edition
Revision Name	lab1_g5_p2
Top-level Entity Name	lab1_g5_p2
Family	MAX 10
Device	10M08DAF484C8G
Timing Models	Final
Total logic elements	1
Total registers	0
Total pins	5
Total virtual pins	0
Total memory bits	0
Embedded Multiplier 9-bit elements	0
Total PLLs	0
UFM blocks	0
ADC blocks	0

e. Analiz ve Sentez Kaynak Kullanım Özeti

Ana	lysis & Synthesis Resource Usage Summary		
•	< <filter>></filter>		
	Resource	Usage	
1	Estimated Total logic elements	1	
2			
3	Total combinational functions	1	
4	✓ Logic element usage by number of LUT inputs		
1	4 input functions	1	
2	3 input functions	0	
3	<=2 input functions	0	
5			
6	✓ Logic elements by mode		
1	normal mode	1	
2	arithmetic mode	0	
7			
8	▼ Total registers	0	
1	Dedicated logic registers	0	
2	I/O registers	0	
9			
10	I/O pins	5	
11			
12	Embedded Multiplier 9-bit elements	0	
13			
14	Maximum fan-out node	y~0	
15	Maximum fan-out	1	
16	Total fan-out	10	
17	Average fan-out	0.91	

f. Simülasyon

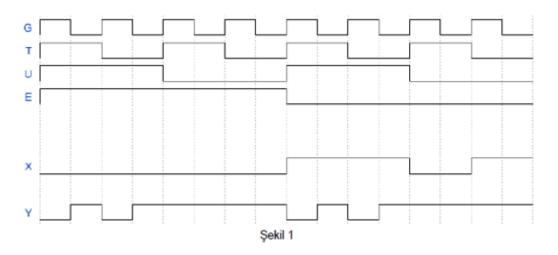

2.3. Problem 3 – Problem 3 – Zamanlama Diyagramı ve Dalga Şekli Yardımıyla Lojik Devre Tasarımı

2.3.1. Teorik Araştırma

2.3.1.1. Zamanlama Diyagramı Nedir?

Timing (Zamanlama) Diyagramı: Bir nesnenin davranışlarını belli bir zaman periyodunda inceleyen diyagramdır. Şekil 1' de G, T, U, E değişkenlerinin tüm olası değerleri için X ve Y fonksiyonlarının sonuçları zamanlama diyagramı ile gösterilmiştir. Dalganın tepe noktaları 1 değerini ifade ederken dalganın çukur noktaları 0 değerini ifade etmektedir.

2.3.2. Deneyin Yapılışı

Öncelikle zamanlama diyagramındaki dalga şeklinden doğruluk tablosu elde edilir. Ardından tablodan elde edilen minterm değerleri – fonksiyonun 1 olduğu durumlar- alınır ve bu minterm değerlerinden faydalanarak fonksiyonun boole denklemi elde edilir.

a. Doğruluk Tablosu

Tablo 2: X ve Y doğruluk tablosu

G	T	U	E	Х	Υ
1	1	1	1	0	0
0	1	1	1	0	1
1	0	1	1	0	0
0	0	1	1	0	1
1	1	0	1	0	1
0	1	0	1	0	1
1	0	0	1	0	1
0	0	0	1	0	1
0	1	1	0	1	0
1	1	1	0	1	1
0	0	1	0	1	0
1	0	1	0	1	1
0	1	0	0	0	1
1	1	0	0	0	1
0	0	0	0	1	1
1	0	0	0	1	1

Denklem 3:
$$X = \sum_{m} (8, 9, 10, 11, 14, 15) = GTUE' + G'TUE' + GT'UE' + G'T'UE' + GT'U'E' + GT'U'E'$$

$$Denklem \ 4: Y = \sum_{m} (1,3,4,5,6,7,9,11,12,13,14,15)$$

$$= G'TUE + G'T'UE + GTU'E + G'TU'E + GT'U'E + G'T'U'E + G'T'UE'$$

$$+ G'TUE' + GT'UE' + GT'UE' + GTU'E' + GTU'E' + GT'U'E' + GT'U'E'$$

b. X ve Y Boole Cebri Kullanarak Sadeleştirme

GTUE' + G'TUE' + GT'UE' + GT'UE' + GT'U'E' + G'T'U'E' = X

İlk olarak dağılma kuralı kullanılmıştır.

TUE'(G+G') + GT'UE' + G'T'UE' + GT'U'E' + G'T'U'E'

(G+G') ifadesi tamamlayıcı kurala göre 1'e eşittir.

TUE'1 + GT'UE' + G'T'UE' + GT'U'E' + G'T'U'E'

(TUE'1) ifadesi ve kuralına göre (TUE') ifadesine eşittir.

TUE' + GT'UE' + G'T'UE' + GT'U'E' + G'T'U'E'

(TUE' + GT'UE) ifadesi dağılma kuralına göre (UE'(GT'+T)) ifadesine eşittir.

UE'(GT'+T) + G'T'UE' + GT'U'E' + G'T'U'E'

(GT'+T) ifadesi absorbtion law'a göre (G+T) ifadesine eşittir.

UE'(G+T) + G'T'UE' + GT'U'E' + G'T'U'E'

(G'T'UE' + GT'U'E') ifadesi dağılma kuralına göre (G'T'E'(U+U')) ifadesine eşittir.

UE'(G+T) + G'T'E'(U+U') + GT'U'E'

(U+U') ifadesi tamamlayıcı kurala göre 1'e eşittir.

UE'(G+T) + G'T'E'1 + GT'U'E'

(G'T'E'1) ifadesi ve kuralına göre (G'T'E')'ye eşittir.

UE'(G+T) + G'T'E' + GT'U'E'

(G'T'E' + GT'U'E') ifadesi dağılma kuralına göre (T'E'(GU'+G')) ifadesine eşittir.

UE'(G+T) + T'E'T'E'(GU'+G')

(GU'+G') ifadesi absorbtion law'a göre (U'+G')'ye eşittir.

UE'(G+T) + T'E'(U'+G')

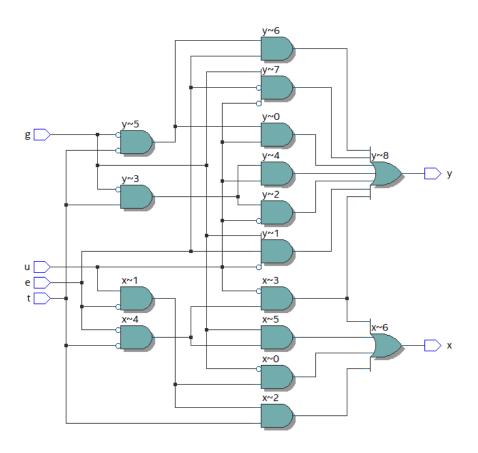
Son olarak sırayla iki kere dağılma kuralı uygulandığında,

UE'G + UE'T + T'E'(U'+G')

UE'G' + UE'T + T'E'U' + T'E'G = X

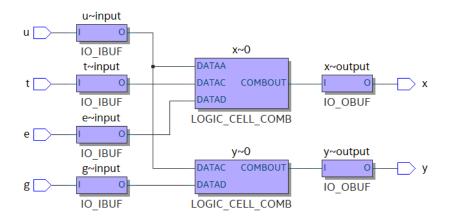
sonucuna ulaşılır. Aynı işlemler kullanarak Y denklemi de sadeleştirildi

c. Devrenin RTL Şeması

Şema 7: Devrenin RTL Şeması

d. Eşleştirme Sonrası Devre Şeması

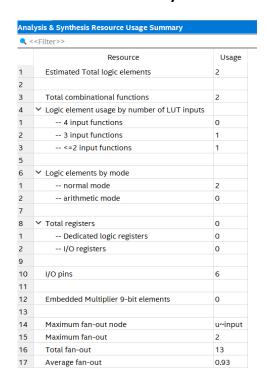

Şema 8: eşleştirme sonrası devre şeması

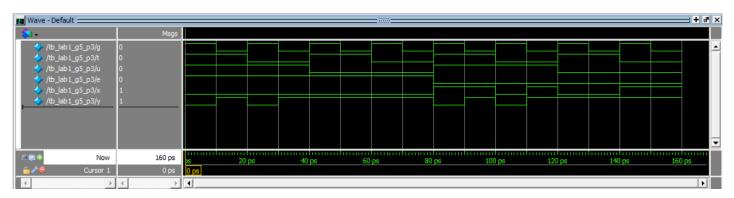
d. Analiz ve Sentez Özeti

Flow Summary	
< <filter>></filter>	
Flow Status	Successful - Sun Apr 30 01:36:04 2023
Quartus Prime Version	20.1.1 Build 720 11/11/2020 SJ Lite Edition
Revision Name	lab1_g5_p3
Top-level Entity Name	lab1_g5_p3
Family	MAX 10
Device	10M08DAF484C8G
Timing Models	Final
Total logic elements	3 / 8,064 (< 1 %)
Total registers	0
Total pins	6 / 250 (2 %)
Total virtual pins	0
Total memory bits	0 / 387,072 (0 %)
Embedded Multiplier 9-bit elements	0 / 48 (0 %)
Total PLLs	0/2(0%)
UFM blocks	0/1(0%)
ADC blocks	0/1(0%)

e. Analiz ve Sentez Kaynak Kullanım Özeti

f. Simülasyon

2.3.3. Sonuç

Şekil 1 de verilen zamanlama diyagramındaki dalga şekli ile bizim simülasyonda bulduğumuz dalga şeklinin aynı olduğu gözlendi. Zamanlama diyagramı ve dalga şekli yardımıyla lojik devre tasarımı gerçeklendi.

EKLER

1. Problem 1 SystemVerilog DTD tasarımı ve test tezgahı

```
/* lab1 g5 p1.sv
* Hazırlayanlar:
* Şule Nur Demirdaş
* Aysu Aktürk
* Notlar:
* ELM235 2023 Bahar Lab1 - Problem 1
* Y = G'TU'E + GTUE + GT'U'E + GTU'E + G'TUE + G'T'UE + GTUE'
denkleminin gerçeklemesi
*/
module lab1 g5 p1(
          input logic g, t, u, e,
          output logic y
);
assign y = ~g & t & ~u & e | g & t & u & e | g & ~t & ~u & e | g & t
& ~u & e| ~g & t & u & e| ~g & ~t & u & e| g & t & u & ~e;
endmodule
/* tb lab1 g5 p1.sv
* Hazırlayanlar:
* Şule Nur Demirdaş
* Aysu Aktürk
* ELM235 2023 Bahar Lab1 - Problem 1 Testbench
* Y = G'TU'E + GTUE + GT'U'E + GTU'E + G'TUE + G'T'UE + GTUE'
denkleminin simulasyonu
* Bütün olası girişlere göre çıkış gözlemlenir.
*/
```

```
module tb_lab1_g5_p1();
logic g, t, u, e; // Test tezgahi giriş değişkenleri tanimlari
logic y; // Test tezgahi cikis değiskenleri tanimlari
lab1 g5 p1 dut0(g, t, u, e, y);
initial begin
          // Truth table daki tum durumlar tanimlanir
          g = 0; t = 0; u = 0; e = 0; \#10 // Degiskenlere degerler
atandiktan sonra 10 us bekle
          q = 0; t = 0; u = 0; e = 1;
                                        #10
          g = 0; t = 0; u = 1; e = 0;
                                        #10
          g = 0; t = 0; u = 1; e = 1;
                                        #10
          q = 0; t = 1; u = 0; e = 0;
                                        #10
          g = 0; t = 1; u = 0; e = 1;
                                        #10
          g = 0; t = 1; u = 1; e = 0;
                                        #10
          g = 0; t = 1; u = 1; e = 1;
                                        #10
          g = 1; t = 0; u = 0; e = 0;
                                        #10
          q = 1; t = 0; u = 0; e = 1;
                                        #10
          q = 1; t = 0; u = 1; e = 0;
                                        #10
          q = 1; t = 0; u = 1; e = 1;
                                        #10
          g = 1; t = 1; u = 0; e = 0;
                                        #10
          q = 1; t = 1; u = 0; e = 1;
                                        #10
          g = 1; t = 1; u = 1; e = 0;
                                        #10
          g = 1; t = 1; u = 1; e = 1;
                                        #10
          $stop;
```

end

endmodule

2. Problem 2 SystemVerilog DTD tasarımı ve test tezgahı

```
/* lab1 g5 p2.sv
* Hazırlayanlar:
* Şule Nur Demirdaş
* Aysu Aktürk
* Notlar:
* ELM235 2023 Bahar Lab1 - Problem 2
* Y = GTU + G'UE + GU'E + EU'T denkleminin gerçeklemesi
*/
module lab1_g5_p2(
          input logic g, t, u, e,
          output logic y
);
assign y = g & t & u | ~g & u & e | g & ~u & e | t & ~u & e;
endmodule
/* tb_lab1 g5 p2.sv
* Hazirlayanlar:
* Sule Nur Demirdas
* Aysu Aktürk
* ELM235 2023 Bahar Lab1 - Problem 2 Testbench
* Y = GTU + G'UE + GU'E + EU'T denkleminin simulasyonu
* Bütün olası girişlere göre çıkış gözlemlenir.
*/
module tb_lab1_g5_p2();
```

```
logic g, t, u, e;
logic y;
lab1 g5 p2 dut0(g, t, u, e, y);
```

initial begin

\$stop;

end

endmodule

3. Problem 3 SystemVerilog DTD tasarımı ve test tezgahı

```
/* lab1_g5_p3.sv
* Hazirlayanlar:
* Sule Nur Demirdas
* Aysu Aktürk
* Notlar:
* ELM235 2023 Bahar Lab1 - Problem 3
* Denklem 3: X = UE'G' + UE'T + T'E'U' + T'E'G
  Denklem 4: Y = G'T'U + GU' E + TE' U' + G'TU' + G'TU + G'T'E + U'
E'G*
* /
module lab1_g5_p3(
           input logic g, t, u, e,
           output logic x, y
);
assign x = u \& \sim e \& \sim g \mid u \& \sim e \& t \mid \sim t \& \sim e \& \sim u \mid \sim t \& \sim e \& g;
assign y = ~g & ~t & u | g & ~u & e | ~t & ~e & ~u | ~g & t & ~u |
~g & t & u | ~g & ~t & e | ~u & ~e & g;
endmodule
/* tb_lab1_g5_p3.sv
* Hazirlayanlar:
* Sule Nur Demirdas
* Aysu Aktürk
* Notlar:
* ELM235 2023 Bahar Lab1 - Problem 3 Testbench
```

```
* Denklem 3: X = UE'G' + UE'T + T'E'U' + T'E'G
  Denklem 4: Y = G'T'U + GU'E + TE'U' + G'TU' + G'TU + G'T'E + U'
E'G
  denkleminin simulasyonu
* Bütün olasi girislere göre çikis gözlemlenir.
*/
module tb lab1 g5 p3();
logic g, t, u, e;
logic x, y;
lab1_g5_p3 dut0(g, t, u, e, x, y);
assign x = u \& \sim e \& \sim g \mid u \& \sim e \& t \mid \sim t \& \sim e \& \sim u \mid \sim t \& \sim e \& \sim g;
assign y = ~g & ~t & u | g & ~u & e | ~t & ~e & ~u | ~g & t & ~u |
~g & t & u | ~g & ~t & e | ~u & ~e & g;
initial begin
           g = 1; t = 1; u = 1; e = 1;
                                          #10
           q = 0; t = 1; u = 1; e = 1;
                                           #10
           g = 1; t = 0; u = 1; e = 1;
                                           #10
           g = 0; t = 0; u = 1; e = 1;
                                           #10
           q = 1; t = 1; u = 0; e = 1;
                                           #10
           g = 0; t = 1; u = 0; e = 1;
                                           #10
           g = 1; t = 0; u = 0; e = 1;
                                          #10
           q = 0; t = 0; u = 0; e = 1;
                                           #10
           g = 1; t = 1; u = 1; e = 0;
                                          #10
           g = 0; t = 1; u = 1; e = 0;
                                           #10
           q = 1; t = 0; u = 1; e = 0;
                                           #10
           g = 0; t = 0; u = 1; e = 0;
                                           #10
           g = 1; t = 1; u = 0; e = 0;
                                          #10
           g = 0; t = 1; u = 0; e = 0;
                                          #10
           q = 1; t = 0; u = 0; e = 0;
                                          #10
```

end

endmodule